

Arbeids- og sosialdepartementet

Postboks 8019 Dep

0030 Oslo

Oslo, 09.12.14

HØRING – ENDRINGER I FOLKETRYGDLOVEN KAPITTEL 15 OM STØNADER TIL ENSLIG MOR ELLER FAR

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) viser til «Høringssak – Endringer i folketrygdloven kapittel 15 om stønader til enslig mor eller far» (Deres ref: 14/3976-).

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) er et uavhengig rettshjelptiltak som skal bidra til at alle kvinner er bevisste sin rettsstilling og at likestilling praktiseres. JURK drives av kvinnelige jusstudenter i samarbeid med daglig leder og juridisk rådgiver, og yter tilpasset hjelp til selvhjelp for kvinner med udekket rettshjelpsbehov gjennom rettsinformasjon, rettspåvirkning og bistand i konkrete saker.

Vårt tilbud gjelder kvinner over hele landet, vi har ingen inntektsgrenser og all hjelp er gratis. JURK behandlet i 2013 nærmere 3000 enkeltsaker. Vi bistår i saker innenfor flere rettsområder, deriblant trygde- og sosialsaker, og uttaler oss på bakgrunn av de erfaringer vi har gjort i vår saksbehandling. Vi vil i det følgende presentere vårt syn på forslaget om endringer i folketrygdloven kapittel 15.

Generelt om gjennomføring av høringen

JURK ønsker å knytte noen bemerkninger til gjennomføringen av høringsprosessen. Vi finner det svært uheldig at ingen kvinnepolitiske foreninger har fått plass på lista over høringsinstanser for en høring gjeldende en trygdeordning som først og fremst nyttes av kvinner. Selv om vi kan sende inn høring uten å være høringsinstans, er det vanskelig for en

underfinansiert kvinnebevegelse å få med seg at aktuelle saker er på høring med mindre departementene faktisk påtar seg ansvaret med å informere oss. Vi minner om at det sivile samfunn utgjør en viktig komponent i det store demokratimaskineriet, og ber om at departementet i framtida besørger at vi gjøres til høringsinstans i alle saker som angår spørsmål med en kvinnepolitisk side.

Merknader til lovforslaget

Avgrensning for stønad om en får flere barn med samme person:

I § 15-4 foreslås det å ikke gi stønad til enslig mor eller far der vedkommende får flere barn med samme person. JURK finner forslaget uheldig. Det kan føre til at foreldre som gir et mislykket samliv en ny sjanse vil kunne få store økonomiske problemer dersom det likevel ikke viser seg å fungere. Det bør ikke straffe seg å forsøke en gang til med den personen man alt har fått barn med. Et ønske om at familien kan finne sammen igjen er legitimt og forståelig. Hensynet til at ordningen skal være enkel for myndighetene å kontrollere bør ikke veie tyngre enn dette.

Midlertidig separasjon:

Endringen av nåværende § 15-4 andre ledd til samme ledd i ny bestemmelse medfører så vidt vi kan se at tilfeller med midlertidig separasjon etter ekteskapsloven § 92 faller utenfor ordlyden. Selv om det ikke er svært mange tilfeller av slik separasjon, vil de tilfellene det omfatter typisk være saker der det har forekommet vold i parforholdet, og hvor overgangsstønad kan være en viktig forutsetning for at den voldsutsatte partneren kommer seg ut av forholdet. JURK mener det er viktig at ordlyden i den nye bestemmelsen utformes slik at disse tilfellene fortsatt omfattes.

Varighet:

Endringsforslaget består i å endre hovedregelen for stønadsperioden fra ett til tre år, eventuelt noe lengre i påvente av barnehageplass. Nedskjæringen fra en normalordning på tre år til ett år er ikke omtalt i høringsnotatet, utover en henvisning til forslaget om kutt i statsbudsjettet. Statsbudsjettet omhandler først og fremst antatte budsjettkonsekvenser og det henvises her bare til regjeringens strenge arbeidslinje som begrunnelse for kuttet. JURK bemerker at det er uheldig når en så viktig del av endringsforslaget til stønadsordningen ikke behandles mer

gjennomgående, samt at det gjøres unødvendig tungvint for skrivere av høringsvar å måtte forholde seg til en rekke dokumenter på ulike plasser. Demokratiske hensyn tilsies at det i fremtiden bør etterstrebes å utarbeide mer helhetlige dokumenter til høringsnotatet.

Avskjæringen fra behandling i høringsnotatet kan også signalisere at det ikke ønskes innspill på dette punktet. Det er i så tilfelle uheldig, da dette i høyeste grad er et sentralt punkt i forslaget, som bør behandles i høringsrunden.

JURK mener at nedskjæringen av stønadperioden fra tre til ett år er beklagelig. Så lenge det pålegges forelderen et aktivitetskrav fra barnets første fødselsdag, er incentivet til arbeid eller arbeidsrettet aktivitet ivaretatt. Aleneforelderen er da bragt over i omstillingsfasen, med sikte på deltakelse i arbeidslivet. Har forelderen behov for omstilling i tre år for å kunne bygge det grunnlaget som skal sikre hennes økonomi for resten av hennes liv, bør hun få innvilget stønad til dette.

Utdanning:

Foruten kuttet i overgangsstønadens varighet, er skjerpelsen av kravet til utdanningens nødvendighet påfallende. Ikke bare skrives det i høringsnotatet at det ikke alltid vil være nødvendig med utdanning selv om stønadsmottakeren overhodet ikke har utdanning fra før, det presiseres dessuten at den strenge nødvendighetsvurderingen også skal gjelde for utdanningsløp som er påbegynt før fødsel/samlivsbrudd. Dette medfører at det generelt sett vil bli vanskeligere å få innvilget overgangsstønad for de som ønsker å ta utdanning og at enkelte som er i påbegynt utdanning vil måtte slutte i denne og begynne i andre aktivitetstiltak for å få rett til overgangsstønad.

Med en kunnskap om at aleneforeldre er overrepresentert på statistikk over sosialhjelpsmottakere, og at familier med én forelder normalt sliter mer økonomisk enn andre, synes det å virke mot sin hensikt å skulle gjøre det vanskeligere for disse foreldrene å ta utdanning. Utdanning er kanskje det viktigste verktøyet som kan gis til noen som ønsker å skape seg en fremtid, og JURK er svært kritiske til regjeringens forslag til innstramninger på dette området.

De særlige kvinnepolitiske aspektene ved ordningen:

Det er langt flere kvinner enn menn som mottar overgangsstønad. Overgangsstønaden er viktig

JURIDISK RÅDGIVNING FOR KVINNER *Jurk*

både for ivaretagelse av en gruppe familier som oftere utgjør samfunnets fattige, og for at kvinner som mistrives i ekteskapet ikke skal måtte forbli i dette av økonomiske årsaker. En svekkelse av overgangsstøtten kan ende med en fattiggjøring av mødre og barn, og en økonomisk avhengighet som holder kvinner igjen i ulykkelige ekteskap. I de mest alvorlige tilfellene kan manglende økonomisk hjelp etter brudd med partner være det som holder kvinner igjen i voldelige ekteskap.

Overgangsstøtten skal være til hjelp i en periode med manglende evne til å ivareta seg selv økonomisk, og i den tiden det er nødvendig for omstilling til arbeidslivet. Omstillingsprosessen vil fungere som en slags hjelp til selvhjelp, det er en investering i aleneforelderen slik at vedkommende senere vil kunne forsørge seg selv. Dette tjener både samfunnet og den enkelte kvinne på.

Alenemødre har opp igjennom tidene vært utsatt for enorme mengder moralisering og forsøk på berøvelse av verdighet. Det er spesielt at det er mødrene som har blitt sittende igjen med samfunnets fordømmelse, samtidig som de frivillig har påtatt seg en av de dyreste samfunnsoppgavene vi har; omsorgen for barna. Omsorg for egne barn er fortsatt et arbeid som gjøres ubetalt, og som utføres av kvinner i større grad enn menn. Når kvinner tar hovedomsorgen for barn alene er det uholdbart at deres omsorgsarbeid ikke skal støttes opp gjennom hjelp fra staten, men heller møtes med en ide om at de klarer seg «bare de arbeider hardt nok». Dette vil kunne være med på å videreføre de skjevhetene vi finner mellom kvinner og menn i de økonomiske strukturene i samfunnet.

For Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)

Marta Trzcinska

Daglig leder

Frøydis Patursson

Fagrådgiver